

Smrt (a trápení) / Duše a tělo / Tělo a „duše“ / Člověk a jeho „duše“

V apokryfní knize Moudrosti (Sapientia, kap. 3, 1-3) je pozoruhodně vyjádřeno něco, co sluší i dnes připomínat (upravím to trochu proti překladu kralických, ale bez nároku na větší filologickou přesnost atd.):

Spravedliví jsou v boží ruce, trápení se jich nedotkne. Nemoudrým se zdá, že umírají, a považují to za cosi zlého, a jejich odchod za zničení; ale oni jsou v pokoji.

Něco podobného najdeme i v Sokratových posledních slovech, že nikdo z přítomných, kteří se s ním přišli rozloučit, a ani on sám neví, kdo „jde k lepšímu“.

- Dost ovšem záleží na správném výkladu. Pisatel uvedeného místa zřejmě byl už pod vlivem řeckého dualismu duše a těla, a zajisté také byl „nakažen“ myšlenkou nesmrtelnosti duše (v. 4). Tím už byla poněkud narušena ona stará (židovská) tradice, která duši spojovala s tělem (tj. chápala duši jako součást těla, a to se později promítlo do představy „obnovy“ obojího, tedy i těla, neboť i pro „duši“ platí, že je jen prachem a že se v prach obrátí, a to v oživení resp. „znovustvoření“ v důsledku příchodu Stvořitele, srv. Job). Dále je důležité správně porozumět onomu „nedotkne“: to pochopitelně neznamená, že se každému trápení vyhnout, nýbrž že je to eventuelní trápení nemůže zasáhnou až do samého „jádra“ jejich „bytosti“. Dalo by se snad říci, že důstojnost člověka, o které se čas od času mluví v souvislosti s tzv. „přirozenými“ lidskými právy, je zakotvena právě v tom, co se vymyká FYSIS, a nejen to, co se FYSIS (tj. od narození až po smrt) přímo vůbec netýká, co je „mimo FYSIS“, vedle ní, tedy v „původním“ (knihovníkem Andronikem nezamýšleném a nejspíš ani netušeném) významu, totiž v jeho etymologickými kořeny nesených a vždy znovu obnovovaných konotacích, znamená slovo „metafyzický“. Lidská důstojnost není ničím obecným, charakterizujícím všechny lidi, nýbrž je to „metafyzická skutečnost“, která má naprosto individuální charakter, tj. nepřerušitelnou vazbu na jednotlivého člověka a ne jeho jedinečnost (která nemůže být nikdy založena FYSEI, tedy „od přírody“, od „narození“). A právě této jedinečnosti resp. tohoto jedinečného, individuálního, osobního „založení“ či „stvoření“ každého jedince se z bytostné jeho „nepředmětné povahy“ (nikoli tedy ve smyslu FYSIS) se žádná újma, žádné utrpení, žádná „muka“ nemohou dotknout, tj. nemohou je ničivě zasáhnout. Ničivě lze zasáhnout pouze FYSIS (oduševnělé tělo nebo tělem disponující duši), ale každý člověk ve své „bytostné“ (nepředmětné) založenosti či stvořenosti je a zůstává v rukou božích a tedy „v pokoji“ (ovšem: pokud se od tohoto svého původu neodtrhne - a dále viz Kierkegaard).

(Písek, 080411-1.)